

Belia György

(1923–1982)

Az ötvenes években vált Belia György a *Nyugat* történetének egyik legkiválóbb szakértőjévé, amikor a század legjelentősebb magyar folyóiratát többnyire csak úgy emlegették, mint a liberális megalkuvás pocsolóját, akkor fogott Babits Mihály életrajzának feldolgozásába, amikor azzal vádolták a *Husvét előtt*, a *Petőfi koszorú*, a *Jónás könyve* költőjét, hogy nem volt más, mint virtuóz forma-művész, aki szép szavaival mindenkori megalkuvását leplezte csupán.

Más vélemény nem kapott és nem kaphatott nyilvánosságot, Belia György viszont megtalálta az egyetlen módot, amellyel a kártékony torzítások hatását csökkenthette, és az erkölcsi bátorság is megvolt benne ahhoz, hogy éljen a hamis közhelyek szétporlasztásának lehetőségeivel. Mint a Széchényi Könyvtár kéziratárának munkatársa az *Irodalomtörténeti Közlemények* hasábjain olyan dokumentumokat adott közre, amelyeknek tényanyaga eleve cáfolata volt mindannak, amit a *Nyugat* értékének tagadói vallottak, majd amikor Komlós Aladár kezdeményezésére, 1957-ben bekapcsolódhatott az Irodalomtörténeti Intézet munkájába, sajtó alá rendezte és jegyzetekkel látta el a Babits, Juhász Gyula, Kosztolányi levelezéséből összeállított gyűjteményt. A kötetet néhány héttel a megjelenés után bevonták a könyvárusi forgalomból és kitiltották az iskolai könyvtárakból, de nem utolsó sorban Belia György lelkiismeretes, a tényeket és azok összefüggéseit feltáró, magyarázó jegyzeteiben pedig a maga irodalomszemléletét következetesen érvényesítő filológiai munkájának eredményeként a *Nyugat* íróiról egyre kevésbé lehetett már olyan gátlástalan nyugalommal leírni a legképteiebb vádakát és hamisításokat, mint ahogy az addig szokásban volt.

Később aztán, kedvezőbb évek során, a Szépirodalmi Könyvkiadó szerkesztőjeként (majd főszerkesztőjeként) irodalmi múltunk számos értékes alkotása az ő javaslatai alapján, az ő közreműködésével került kiadásra. Sajtó alá rendezte Ady Endre válogatott levelezését, Hatvany Lajossal együtt magyar szerzők emlékirataiból állított össze szemelvényes gyűjteményt, részt vett a Juhász Gyula művei kritikai kiadásának munkálataiban. Babits Mihály összegyűjtött műveinek sorozatát szintén ő alapozta meg és gondozta a legkorszerűbb filológia követelményeinek színvonalán. Tragikus hirtelenséggel lezárult pályájának egyik legnagyobb teljesítménye Babits Mihály „beszélgetőfüzeteinek” kiadása volt. A hangját vesztett költő füzetekbe, cédulákra, noteszlapokra írt, több mint ezer nyomtatott lap terjedelmet meghaladó följegyzéseinek sajtó alá rendezésével, a nehezen olvasható szövegrészek, az abbahagyott és kisiklott mondatok, a különböző személyekre, művekre, eseményekre vonatkozó utalások megfejtésével közkinccsé tette újkori irodalmunk egyik legérdekesebb és legmegrendítőbb dokumentumát.

Filológiai tevékenységét a hatalmas ismeretanyag, a tényekhez való ragaszkodás, a szigorú kritikai érzék éppúgy jellemezte, mint a textológiai és alkotáslélektani kérdések megoldásában megmutatkozó intuitív készség. Munkássága a hazai szövegkiadások hagyományainak ahhoz a folyamatához kapcsolódik, amelyet Toldy Ferenc kezdett el, majd Szilády Áron, Heinrich Gusztáv, Katona Lajos, Király György, Eckhardt Sándor vitt tovább, de eredményeinek értékét fölmérve arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy mint a legközelebbi múlttal foglalkozó filológusnak számos esetben új utakat, új megoldásokat, új lehetőségeket kellett keresnie és kipróbálnia, mert azokon a területeken, amelyeket ő vont be a tudományos feldolgozás körébe, nem mindig támaszkodhatott a klasszikus elődök tapasztalataira és útmutatásaira.

Vargha Kálmán